

УДК: 373

Айше БУЗ, 2050y06005@manas.edu.kg

Кыргызстан-Түркия Манас Университети, Eğitim Bilimleri, Yüksek Lisans Öğrencisi

OKUL İKLİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERE İLİŞKİN YÖNETİCİ VE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Bu çalışmada, okul iklimini etkileyen faktörlere ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Veriler 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Bişkek Türk İlk Okulu, Bişkek Türk Ortaokulu, Bişkek Kırgız Türk Anadolu Lisesi ve Bişkek Kırgız Türk Kız Meslek Lisesi'nde görev yapmakta olan 6 öğretmenden ve 6 yöneticiden toplanmıştır. Çalışma, nitel yaklaşıma dayalı olarak görüşme yöntemine göre tasarlanan çalışmada katılımcı grup amaçlı örneklem tekniği ile seçilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Eğitimde başarı için okul iklimi çok önemlidir. Okul iklimi öğrencilerin, öğretmenlerin ve ebeveynlerin bireysel düşüncelerini ifade eder. Okul iklimini etkileyen en önemli kişi okul müdürüdür. Okul müdürü olumlu bir okul iklimi oluşturmak için öğretmen ve öğrencilerin mutlu olduğu bir okul ortamı oluşturmalıdır. Okul iklimi öğrencilerin akademik başarısını, uyumunu etkilerken öğretmenlerinde motivasyonunu etkiler. Bu durumda velilerin memnuniyet düzeyini belirler. Okullarda olumlu okul ikliminin oluşması için iletişim ve herkesin düşüncesini özgürce ifade etmesi oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Okul İklimi, Öğretmen, Öğrenci, Akademik başarı, Motivasyon.

Айше Буз, магистрант, 2050y06005@manas.edu.kg

“Манас” КТУ, Коомдук илимдер институту

Кыргызстан

ЖЕТЕКЧИ ЖАНА МУГАЛИМДИН МЕКТЕПТИН КЛИМАТЫНА ТААСИР ЭТҮҮЧҮ ФАКТОРЛОР ЖӨНҮНДӨ ПИКІРЛЕРІ

Бул изилдөө мектеп администрациясынын жана мугалимдеринин мектеп климатына таасир этүүчү факторлор тууралуу ой-пикирлерин аныктоого багытталган. Маалыматтар 2021-2022-окуу жылында Бишкек түрк баиталгыч мектебинде, Бишкек түрк орто мектебинде, Бишкек кыргыз-түрк Anadolu лицейинде жана Бишкек кыргыз-түрк кыздар кесиптик лицейинде иштеген 6 мугалим жана 6 администратордон чогултулду. Сапаттык мамилеге негизделген интервью ыкмасына ылайык түзүлгөн изилдөөдө катышуучу топ тандоо ыкмасы менен тандалып алынган. Маалыматтарды талдоодо контентти талдоо ыкмасы колдонулган.

Мектептин климаты билим берүүнүн ийгилиги үчүн абдан маанилүү. Мектептин климаты окуучулардын, мугалимдердин жана ата-энелердин жеке ойлорун билдирет. Мектептин климатына таасир этүүчү эң маанилүү адам – мектеп директору. Мектептин позитивдүү климатын түзүү үчүн мектеп директору мугалимдер менен окуучулардын бактылуу болушуна шарт түзүшү керек. Мектептин климаты окуучулардын окуудагы ийгилигине жана адаптациясына таасир бергени менен, мугалимдердин мотивациясына да таасирин тийгизет. Бул учурда ата-энелердин канааттануу деңгээлин аныктайт. Мектептерде позитивдүү мектеп климатын калыптандыруу үчүн ар бир адамдын баарлашуусу жана өз оюн эркин билдирүүсү абдан маанилүү.

Өзөктүү сөздөр: мектеп климаты, мугалим, студент, академиялык ийгилик, мотивация.

Айше Буз, магистрант, 2050y06005@manas.edu.kg

КТУ «Манас», Институт социальных наук, Кыргызстан

МНЕНИЕ РУКОВОДИТЕЛЕЙ И УЧИТЕЛЕЙ О ФАКТОРАХ, ВЛИЯЮЩИХ НА ШКОЛЬНЫЙ КЛИМАТ

В данном исследовании ставится цель определить мнение школьной администрации и учителей о факторах, влияющих на школьный климат. Данные были собраны у 6 учителей и 6 администраторов, работающих в Бишкекской турецкой начальной школе, в Бишкекской турецкой средней школе, в Бишкекской кыргызско-турецкой анатолийской средней школе и в Бишкекской кыргызско-турецкой женской профессиональной средней школе в 2021-2022 учебном году. В исследовании, которое было разработано по методу интервью на основе качественного подхода, участники были отобраны методом выборки группы. При анализе данных использовался метод контент-анализа.

Школьный климат очень важен для успеха в обучении. Школьный климат выражает индивидуальные мысли учеников, учителей и родителей. Самым важным человеком, влияющим на школьный климат, является директор школы. Чтобы создать позитивный школьный климат, директор школы должен создать школьную среду, в которой учителя и ученики счастливы. В то время как школьный климат влияет на успеваемость и адаптацию учащихся, он также влияет на мотивацию учителей. В данном случае он определяет уровень удовлетворенности родителей. Общение и свободное выражение мыслей каждым очень важно для формирования положительного школьного климата в школах.

Ключевые слова: *школьный климат, учитель, ученик, успехи в учебе, мотивация.*

*Ayşe BUZ, master student, 2050y06005@manas.edu.kg
Kyrgyz-Turkish Manas University, Institute of Social Sciences,*

EXECUTIVE AND TEACHER'S OPINIONS ON THE FACTORS AFFECTING THE SCHOOL CLIMATE

In this study, it is aimed to determine the opinions of school administrators and teachers about the factors affecting the school climate. The data were collected from 6 teachers and 6 administrators working in Bishkek Turkish Primary School, Bishkek Turkish Secondary School, Bishkek Kyrgyz Turkish Anatolian High School and Bishkek Kyrgyz Turkish Girls Vocational High School in the 2021-2022 academic year. In the study, which was designed according to the interview method based on the qualitative approach, the participant was selected with the sampling technique of the group. Content analysis technique was used in the analysis of the data. School climate is very important for success in education. School climate expresses the individual thoughts of students, teachers and parents. The most important person affecting the school climate is the school principal. In order to create a positive school climate, the school principal should create a school environment where teachers and students are happy. While school climate affects students' academic success and adaptation, it also affects teachers' motivation. In this case, it determines the level of satisfaction of the parents. Communication and free expression of thoughts by everyone is very important for the formation of a positive school climate in schools.

Key words: *School Climate, Teacher, Student, Academic success, Motivation.*

GİRİŞ

Bu çalışma, okul iklimini etkileyen faktörlere ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Veriler 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Bişkek Türk İlk Okulu, Bişkek Türk Ortaokulu, Bişkek Kırgız Türk Anadolu Lisesi ve Bişkek Kırgız Türk Kız Meslek Lisesi'nde görev yapmakta olan 6 öğretmenden ve 6 yöneticiden toplanmıştır.

Okul iklimi; okul lideri, öğretmen, öğrenci, veli, ve yardımcı personel olmak üzere pek çok kişiyi ilgilendiren bir konudur. Okul iklimi olumlu yönde ise herkes okula istekli ve azimli olarak gelir. Okul iklimi olumsuz yönde ise herkes düşük motivasyonlu olarak okula gelir. Okul ikliminin belirleyici unsuru okul lideridir. Okul liderinin iletişim becerileri, beden dili, demokratik ve yansız tavrı okul iklimini çok etkiler.

Tableman (2004) okul iklimini, okuldaki öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer personelin okulda buldukları her gün kendilerini hissediş şekli olarak tanımlamış ve okul ikliminin

öğretmenlerin ve öğrencilerin yaşamlarını etkileyen çevre olduğunu belirtmiştir.

Hoy (2003) iklimin bir okuldan diğerine farklılaşan bir özellik olmasına ilave olarak iklimin okuldaki insanların davranışlarını etkileyen diğer faktörlerle ilişkili olduğunu belirtmektedir. Bu faktörler şöyle sıralanmıştır (Hoy,2003): (1)Okulun fiziksel özellikleri, (2) okuldaki insanların demografik ve kültürel özgeçmişi, (3) insan ilişkilerinin niteliği ve (4) okuldaki bireylerin paylaştıkları normlar, değerler veya inançlar.

Okuldaki ilişkilerin kalitesi olarak tanımlanan okul iklimi, kişilerarası, örgütsel ve öğretimsel boyutları içine alan çok-boyutlu bir kavramdır (Loukas, Suzuki ve Horton, 2006:491).

Olumlu veya olumsuz özelliklere sahip okul ikliminin okuldaki tüm bireylere ve genel olarak okulun performansına çeşitli etkileri vardır. Öğretmenler için sağlıklı bir çalışma ortamı oluşmasını sağlayan olumlu iklim, öğrenciler içinde iyi bir öğrenme ortamı oluşturulmasının önşartıdır (Hoy,Tarter&Kotkamp,1991). Olumlu okul iklimi öğretmenlerin adanmışlık ve işdoyumunu düzeyini artırmaktadır. Sağlıklı okul iklimi, daha yüksek öğrenci başarıları ve daha az yabancılaşma ile olumlu ilişkilidir (Hoy,TarterveKotkamp,1991).

Anderson (1982) kapsamlı okul iklimi literatürü incelemesinde, okul ikliminin çeşitli faktörlerini ve spesifik sonuçlarını ortaya koydu. Anderson (1982:368) dört boyutlu bir okul iklimi modeli önermiştir. Bu boyutlar; (1)fiziksel çevre, (2) öğrenci ve toplum özellikleri, (3) okul toplumundaki katılımcılar arasındaki ilişkiler ve (4) okul kültürü.

Gonder ve Hymes (1994) tarafından etkili okulların iklimsel özellikleri, yüksek başarı beklentisi, okulun güvenli ve disiplinli bir öğrenme ortamı sağlaması, düzenli bir fiziksel ortam veya okul dışı güçlerin desteği şeklinde sıralanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma modeli:

Bu araştırmada araştırmanın amacına uygun olarak nitel araştırma yöntemlerinden betimsel araştırma modeli kullanılmıştır.

Çalışma Grubu:

Bişkek Türk İlk Okulu, Bişkek Türk Ortaokulu, Bişkek Kırgız Türk Anadolu Lisesi ve Bişkek Kırgız Türk Kız Meslek Lisesi'nde görev yapmakta olan 6 öğretmenden ve 6 yönetici olmak üzere toplam 12 kişi üzerinde çalışılmıştır.

Veri toplama aracı:

Okul iklimini etkileyen faktörlere ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerini belirlemek amacıyla bu araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Görüşme formu hazırlanırken literatür taraması yapılmış uzman görüşleri alınarak sorular oluşturulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir.

Verilerin Analizi:

Bu araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz çerçevesinde ilk olarak görüşmeye katılan öğretmenleri sembolize etmek için öğretmen (Ö), yönetici (Y) ve numara belirtmek için (Ö1, Ö2), (Y1,Y2) olarak kodlamanın kullanılmasına karar verilmiştir.

BULGULAR

Öğretmenlerin, "Okul iklimini etkileyen faktörler nelerdir?" Sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlere göre okul iklimini etkileyen faktörlere ilişkin bulgular

		f	%
Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6	Okul liderinin öğretmen, öğrenci, veli ve diğer personele karşı olumlu veya olumsuz tavrı	6	
Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6	Okul liderinin öğretmenlere motive edici yaklaşımı	6	
Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6	Okul liderinin problemlerin çözümünde öğretmenin görüşüne değer vermesi	6	
Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6	Öğretmenlerin birbirleriyle ve diğer personelle uyum ve iş birliği içinde olması	5	
Ö1, Ö2, Ö3, Ö4	Okulun fiziki şartlar açısından mevcut durumu	4	
Ö2, Ö3, Ö4, Ö6	Okul çevresinin sosyo kültürel durumu	4	
Ö2, Ö3, Ö4, Ö5	Velilerin sosyo ekonomik durumu ve eğitim düzeyi	4	
Ö2, Ö4, Ö6	Okul liderinin öğretmenlerini ekip arkadaşı olarak algılaması	3	
Ö1, Ö3, Ö5	Öğretmenlerin moral ve motivasyonunu artıran okul içi sosyal ve kültürel etkinlikler	3	
Ö3, Ö4	Özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin desteklenip desteklenmemesi	2	
		43	

Tablo 1 incelendiği zaman görüşmecilerin büyük çoğunluğu 6 (%14) Okul idarecilerinin öğretmenler ve diğer çalışanlarla uyumunun önemli olduğunu ifade etmişlerdir. "Okul iklimindeki denge okul müdürüdür. Okul müdürü öğretmen, veli, öğrenciler ve diğer çalışanlar ile uyumlu olunca olumlu bir okul iklimi oluşur." Ö1.

Katılımcılardan bazıları 6 (%14) okulun fiziki şartlar açısından mevcut durumunun önemli olduğunu ifade etmişlerdir. "Okulun fiziki şartlar açısından mevcut durumu okul iklimini etkiler. Örneğin spor salonun, sanatsal faaliyetler için ayrı sınıfların bulunması ve eğitim öğretim materyalleri, laboratuvar, akıllı tahta vb. eğitim teknolojileri yönünden gerekli donanımına sahip olması okul iklimini etkiler." Ö2.

Yöneticilerin, "Okul iklimini etkileyen faktörler nelerdir?" Sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Yöneticilere göre okul iklimini etkileyen faktörlere ilişkin bulgular

		f	%
Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6,	Öğretmenlerin görev ve sorumluluklarının farkında oluşu	6	
Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6	Öğretmenler ve diğer çalışanların uyumlu olmaları	6	
Y1, Y2, Y3, Y5, Y6	Öğretmenlerin samimi ve iletişime açık olmaları	5	
Y1, Y2, Y3, Y5	Öğretmenlerin ve diğer çalışanların okulun hedeflerine ulaşmak için istekli olmaları	4	
Y2, Y3, Y4, Y6	Öğretmenlerin öğrencilerin akademik başarılarını	4	

**НАРОДНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ. ПЕДАГОГИКА.
МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ**

	önemsemeleri		
Y1, Y3, Y4, Y5	Okulun fiziki imkanları	4	
Y2, Y3, Y4, Y5	Okulun sosyo kültürel çevresi	4	
Y1, Y3, Y4, Y6	Okulda sosyal, sportif, kültürel etkinliklere yönelik çalışmaların yapılıp yapılmaması	4	
Y4, Y5, Y6	Okulda öğretmenler ve idareciler dışında yeteri kadar yardımcı personelin oluşu	3	
		41	

Bu tablo incelendiği zaman görüşmecilerin büyük çoğunluğu 6 (%15) öğretmenlerin görev ve sorumluluklarının farkında oluşu okul iklimini etkileyen faktörlerden biri olduğunu söylemiştir. "*Öğretmenlerin görev ve sorumluluklarının farkında olması okul içindeki düzen ve akademik başarı için gereklidir. Bu da okul iklimini olumlu yönde etkiler*" Y1

Katılımcılardan bazıları 6 (%15) Öğretmenlerin ve diğer çalışanların uyumlu olmalarının okul iklimini etkilediğini ifade etmişlerdir. "*Öğretmenlerin ve diğer çalışanların uyumlu olmaları, özverili bir şekilde çalışmaları okul iklimini etkileyen faktörlerden biridir.*" Y2

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada, okul iklimini etkileyen faktörlere ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Veriler 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Bişkek Türk İlk Okulu, Bişkek Türk Ortaokulu, Bişkek Kırgız Türk Anadolu Lisesi ve Bişkek Kırgız Türk Kız Meslek Lisesi'nde görev yapmakta olan 6 öğretmenden ve 6 yöneticiden toplanmıştır.

Okul iklimini etkileyen faktörlere ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre, öğretmenler; okul liderinin öğretmen, öğrenci, veli ve diğer personele karşı olumlu veya olumsuz tavrı, okul liderinin öğretmenlere motive edici yaklaşımı, okul liderinin problemlerin çözümünde öğretmenin görüşüne değer vermesi, öğretmenlerin birbirleriyle ve diğer personelle uyum ve iş birliği içinde olması, okulun fiziki şartlar açısından mevcut durumu, okul çevresinin sosyo kültürel durumu, velilerin sosyo ekonomik durumu ve eğitim düzeyi, okul liderinin öğretmenlerini ekip arkadaşı olarak algılaması, öğretmenlerin moral ve motivasyonunu artıran okul içi sosyal ve kültürel etkinlikler, özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin desteklenip desteklenmemesi gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Gonder ve Hymes (1994)'nın araştırma bulgularındaki yönetici, öğretmen, öğrenci ve personel olumlu bir okul ikliminde kendilerini bireysel olarak değerli olduklarını hissederler. Okuldaki okul üyeleri, olumlu iklim yaratılmasına başarılı bir şekilde katkıda bulunurlar. Ayrıca okuldaki üyelerin bu iklimin oluşmasında ilgililik, sosyal gelişim, okulda dayanışma, iletişim, akademik gelişim ve katılım fırsatları vardır ile bu araştırmanın bulguları benzerlik göstermektedir. Ayrıca Akşit (2018), çalışmasında öğretmenlerin okul müdürlerinden beklentilerini okul müdürünün kendilerine eşit ve adil bir tutum sergilemesi, iletişim gücünün yüksek olması, yapılan her işte kendilerine destek olan, sorumluluğu paylaşan, yeniliklere açık, yapılan doğru uygulamaları ödüllendiren, kendilerini geliştirmede onlara yardımcı olan liderler olarak sıralamıştır. Öğretmenlerin okul liderinden beklentilerinin yapılan bu çalışmada elde edilen bulgular ile benzerlik göstermektedir.

Okul iklimini etkileyen faktörlere ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre, yöneticiler; öğretmenlerin görev ve sorumluluklarının farkında oluşu, öğretmenlerin ve diğer çalışanların uyumlu olmaları, öğretmenlerin samimi ve iletişime açık olmaları, öğretmenlerin ve diğer çalışanların okulun

hedeflerine ulaşmak için istekli olmaları, öğretmenlerin öğrencilerin akademik başarılarını önemsemeleri, okulun fiziki imkanları, okulun sosyo kültürel çevresi, okulda sosyal, sportif, kültürel etkinliklere yönelik çalışmaların yapılıp yapılmaması, okulda öğretmenler ve idareciler dışında yeteri kadar yardımcı personelin olup olmaması gibi sonuçlarına ulaşılmıştır. Cansoy ve Parlar (2017), Okul temelli yaklaşımın hem yöneticilere, hem öğretmenlere, hem öğrencilere hem de bunların bileşkesi olarak değerlendirilebilecek okul iklimine katkısı olmaktadır. Okul yöneticiye olumlu bir iklim oluşturması için aktif çalışmasına imkân tanır. Öğretmene hem kendi, hem de meslektaşlarıyla birlikte çalışmasına imkân verir. Belirtilen tarzda çalışmaların öğrencinin başarısına olumlu yönde etki etmesi beklenebilir. Öğrencinin yaptıklarının her safhasında değerlendirilmesi başarıya da katkı sunacaktır. Belirtilen çalışma tarzının okul ortamına hâkim olması okul ikliminin işbirliği ve güvene dayalı olarak tesis edilmesine fırsat sunabilir ile bu çalışmanın sonuçları benzerlik göstermektedir.

Kaynaklar:

1. Akşit, Ç. (2018). *Öğretmenlerin okul müdürlerinden bekledikleri liderlik davranışları* (Yayımlanmamış Tezsiz Yüksek Lisans Projesi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
2. Anderson, C.S. (1982). The search for school climate: A review of research. *Review of Educational Research*, 52(3), 368-420.
3. Cansoy, R., ve Parlar, H. (2017). Mesleki öğrenme toplulukları olarak okullar: okullarda uygulanması ve geliştirilmesi. *TurkishStudies -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 12/17, p. 89-112, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11996>, ANKARA-TURKEY
4. Loukas, A., Suzuki, R. Horton, K.D. (2006) Examining School Connectedness as a mediator of school climate effects. *Journal of Research on Adolescence*, 16 (3), 491-502.
5. Hoy, W.K. (2003). School Climate. In J.W. Guhtrie (Ed.), *Encyclopedia of education* (second edition) (ss.2121-2124), New York: Thompson Gale.
6. Hoy, W. K.; Tarter, C. & Kottkamp, R.B. (1991) *Open schools/healthy schools: Measuring organizational climate*. Beverly Hills: Sage Publication.
7. Tableman, B. (2004) School climate and learning. *Best Practice Briefs*. [Online] Retrieved on 12- February-2008 at URL: <http://outreach.msu.edu/bpbriefs/archive.asp>.